

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

FONDATOR:
ION S. CODREANU
Avocat

DIRECTOR:
DEM. I. DOBRESCU
Avocat

COMITETUL DE REDACȚIE:

Traian Alexandrescu, Decanul Baroului de Ilfov; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat; **Iosef G. Cohen** Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat; **Gr. Conduratu**, Avocat; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat; **René Demogue**, Profesor la Facultatea de Drept din Paris; **Vintilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Membru în Consiliul de disciplină al Baroului Ilfov; **D. Gălășescu-Pyk**, Profesor Universitar, Avocat; **Alfred Juvara**, Profesor Universitar, Avocat; **Ștefan Laday**, Președinte la Consiliul legislativ; **I. Gr. Periețeanu**, Directorul Bibliotecii Marilor Procese, Avocat; **Emil Stan Rappaport**, Consilier la Curtea de Casație din Varșovia; **C. Sipsom**, Profesor Universitar; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ., Membru al Consiliului Legislativ; **Gr. L. Trancu-lași**, fost Ministru, Avocat; **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar; **Al. Velescu**, Dr. în Drept, Avocat, **Albert Vahl**, Profesor la Facultatea de Drept din Paris.

SECRETAR DE REDACȚIE:

E. C. Decusară, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticeii Judiciare

S U M A R

— *Legalitate și Dreptate*, de Andrei Rădulescu, Consilier la Inalta Curte de Casație;
— *Saltul în necunoscut. Pe marginea conversiunii datoriilor agricole*, de avocatul E. Cristoforeanu;

JURISPRUDENȚA.

— Inalta Curte de Casație și Justiție s. I: *Maria Lt. Lăzărescu* cu *Andrei Trinea*. (Minori contract matrimonial. Neasistența persoanelor al căror consimțământ legea îl cere. Ratificarea lor posteroară. Inadmisibilitate. Art. 1231 C. civ.), cu o *Notă* de Prof. Al. Cerban;
— Idem s. I: *Ministerul Instrucțiunii* cu *Moștenitorii Fodor* (Cumpărările făcute de autorități, angajând bugetul pe mai mulți ai. Contract fără efect. Art. 69 legea contabilității publice);
— Idem. idem: *Teodora Colacea* cu *Janeta Varooreanu* (Neștiutorii de carte și cei ce semnează mecanic nu se pot obliga peste 150 lei decât prin act autentic. Art. 16 și 18 legea aut. actelor; 1196, 1177, 1180 și 1185 C. civil);
— Curtea de apel Buc. III: *Firma Moscu* și *Moritz Leibovici* (Revocarea concordatului preventiv. Declararea falimentului. Apel. Suspendarea executării. Inadmisibilitate. Art. 40 legea concordatului, 42 legea accelerării și 944 c. com.);
— + *C. Hamangiu*, de „Curierul Judiciar“;

A apărut: **LEGEA AVOCAȚILOR** însoțită de Expunerea de motive, Avizul Consiliului Legislativ și Rapoartele de la Cameră și Senat. De vânzare la *Curierul Judiciar*. Prețul 60 lei.

A apărut: **DREPT COMERCIAL COMPARAT**, vol. II de Prof. M. Hacmann, cuprinzând: *Dreptul Societăților Comerciale. Dreptul Titlurilor de valoare*. Vol. format mare, 886 pagini. *Prețul 450 lei*.

A apărut: **RITM NOU: O lună de activitate Parlamentară** (15 Iunie 1931—15 Iulie 1931) de *Gr. L. Trancu-lași*, fost ministru, deputat. O broșură foarte interesantă de 91 pag. *Prețul lei 40*.

LEGALITATE ȘI DREPTATE (1)

Titlul cuvântărei mele deșteaptă desigur multe și felurite speranțe. Unii vă așteptați la o cercetare de înaltă filosofie juridică, la o analiză profundă a acestor noțiuni, la expunerea și critica diverselor sisteme, pe care mintea omenească le-a făurit cu privire la aceste noțiuni. Alții se gândesc — poate — la înfațișarea a tot ce se spune despre lege și dreptate. Sunt — apoi — unii care vor bănuși — mai ales că această conferință deși fixată mai de mult, este ținută într-o vreme de agitații electorale — vor bănuși că mă voi abate spre domeniul politic și voi privi chestiunea în deosebi din acest punct de vedere.

Astfel de speranțe vor fi înșelate. Afară de alte considerațiuni, timpul scurt, extrem de scurt — mai cu seamă dacă se urmărește cu adevărat și instruirea ascultătorilor — timpul scurt — zic — impune alt procedeu.

Nu voi face decât să caut a lămuri — în special pentru cei ce nu sunt juriști sau filosofi — noțiunile exprimate prin cele 2 cuvinte: legalitate și dreptate și, în tot cazul, să atrag atenția asupra lor.

Aceste vorbe sunt așa de des întrebuintate și puțini se ostenesc să le înțeleagă sensul.

În vorbirea zilnică, în scrieri, în adunări

1) Conferință ținută la RADIO la 15 Mai 1931.

mici ori mari, în lupte politice, în discuții de tot felul, în atâtea și atâtea ocazii se vorbește despre legalitate și dreptate.

Și câți s'au întrebat ce sunt acestea? Dacă s'ar cere lămuriri, foarte mulți din cei ce le întrebuințează ar rămâne surprinși — unii chiar jigniți — că li se pune o astfel de întrebare; cine nu știe — doar — ce-i legalitate și ce-i dreptate?: asta ar fi răspunsul. De vei insista se va dovedi că nu pot preciza și că repetă — ca în atâtea alte privințe — ceiace s'a mai zis.

Puțini—repet—s'au străduit să cunoască exact — atât cât se poate — înțelesul acestor noțiuni, care — veți recunoaște și Dv. — nu-i ușor de precizat.

* * *

Cu încercarea sumară a unor astfel de lămuriri vă voiu întreține astăzi.

Ce-i legalitatea? Legalitatea ar putea fi definită: o activitate desfășurată în conformitate cu legea, o modalitate de a lucra așa cum prevăd legile. Ea privește și autoritățile publice și pe particulari. Nu numai despre un funcționar ci și despre un particular se poate spune că este sau nu în legalitate, după cum lucrează ori nu, așa cum prescrie legea.

Ca să știm dacă suntem în legalitate trebuie — dar — să știm ce cuprinde legea.

În înțelesul obișnuit, legea este o regulă după care trebuie să se conducă oamenii și pentru observarea căreia există mijloace de constrângere. Cum oamenii nu pot trăi decât în societate, s'a formulat definiția că legea este o regulă socială obligatorie stabilită de o autoritate.

O regulă — pentru a fi denumită lege, după concepția actuală — trebuie să fie ordonată de un organ al Statului, care are menirea și căderea de a formula astfel de reguli.

Aceasta este „Puterea legiuitoare“ exercitată în diferite feluri, după organizarea fiecărei țări, de Parlament obișnuit ori constituant, de Monarh singur, de Monarh împreună cu Parlamentul ales de popor, de popor singur sau și altfel.

Legea, cum se știe de oricine, nu cuprinde numai o regulă izolată, ci o serie de dispozițiuni pentru reglementarea unei materii sau a unor situațiuni.

Ea este, mai exact, o adunare, un complex de reguli sociale obligatorii stabilite de Puterea legiuitoare.

Legalitatea dar, în înțelesul strict, ar fi modul de a lucra așa cum s'a stabilit de Pu-

terea legiuitoare prin regulile sale denumite legi.

Noțiunea de legalitate nu se referă însă numai la legi luate în acest înțeles strict, ci și la alte reguli sociale obligatorii stabilite pe temeiul legilor, însă nu de Puterea legiuitoare, ci de Puterea executivă, prin regulamente, ordonanțe, decrete, deciziuni sau — uneori — chiar de Puterea judecătorească prin creațiunile ei jurisprudențiale.

Toate acestea, când sunt făcute ori date în conformitate cu textul și cu spiritul legii, îndeplinesc aceiași funcțiune socială și trebuiesc observate și executate ca și normele, care alcătuiesc o lege.

Legalitatea, într'un înțeles mai larg — dar mai exact — cere o activitate, în care să fie respectate nu numai legile propriu zise ci și acestea, care apar ca un fel de prelungire și de completare a lor.

Legalitatea are însă un înțeles și mai larg. Regulele după care trebuie să se conducă oamenii — chiar dacă lăsăm la o parte pe cele impuse de morală — regulile juridice — pentru a mă exprima mai precis — nu sunt numai cele coprinse în legi sau în arătatele anexe ale legilor. Astfel de reguli se prezintă și sub forma nescrisă și nu sunt ordonate, fixate de o Putere legiuitoare așa cum o concepem noi astăzi. Ele au fost stabilite printr'o repetare continuă și îndelungată, ele s'au păstrat prin tradiție și s'au transmis din generație în generație; au însă o putere obligatorie ca și, sau aproape ca și legile. Ele constituiesc normele cunoscute, sub numele de obicei, datină, în unele țări, cutumă, uzuri, uzanțe, etc.

Ele au fost prima formă de rândueli juridice și au guvernat, singure, toate popoarele până foarte târziu, când s'a ajuns la întocmirea de legi în înțelesul arătat mai sus și până când au putut fi scrise pe table de diverse materii sau în alt chip.

Aceste norme obișnuelnice sunt legea nescrisă și îndeplinesc același rol ca și legea

Li se aplică și li se poate aplica, cu drept cuvânt, și calificarea de lege în înțelesul larg al cuvântului. În trecutul nostru se întrebuința des. și pentru aceste obiceiuri, calificarea de lege, fie că era vorba de legi laice ori religioase.

Asemenea norme există și azi, însă într'o proporție mai redusă. Deși sunt tot mai mult înlocuite — am zice înăbușite — de activitatea Parlamentelor, care legiferează într'una, totuși ele trăiesc și vor trăi. Unele sunt menționate și păstrate în vigoare chiar

prin dispoziții de legi, altele trăesc alături de legi, altele se formează și acum, altele se stabilesc sub forma mai cultivată a jurisprudenții.

Aceste 2 aspecte ale legalității alcătuiesc cele 2 izvoare principale ale Dreptului. Adevărata legalitate trebuie să le cuprindă pe amândouă: atât legea cât și obiceiul.

Este de altfel prea cunoscut că Dreptul nu este identic cu legea.

Fie înțeles în sensul de facultăți, prerogative recunoscute individului, fie în sensul de norme de conduită obligatorii, Dreptul nu este cuprins numai în lege, ci are ca izvor principal și obiceiul, pe lângă care se mai adaugă ca izvoare complementare *doctrina*, părerile cercetătorilor și scriitorilor în acest domeniu și *jurisprudența*, adică modul de interpretare și aplicare a normelor juridice de către instanțele judecătorești.

Legea nu-i decât o formă a Dreptului, cum s'a spus „o presumpție“ de Drept, o materializare într'un moment dat a ideilor dominante pe care un grup social le are despre o materie de drept și despre modul cum trebuie reglementată.

Legalitatea nu trebuie — deci — înțeleasă numai în sensul prea strict: a lucra după lege, și în deosebi după litera seacă și rece a textelor mai mult sau mai puțin bine redactate.

Legalitatea în sens exact pretinde să se respecte și obiceiurile caracterizate ca izvoare de drept și în acelaș timp să se țină seamă și de interpretarea jurisprudențială. Legalitatea impune să se respecte tot ceiace este normă de drept, tot ceiace este în vigoare ca izvor juridic într'o societate, tot ceiace cu un termen consacrat alcătuiește Dreptul pozitiv într'un Stat; și adăogăm că totul trebuie interpretat și aplicat cu un spirit larg și luminat de concepții sociale la înălțimea vremii.

Acesta fiind cadrul — poate nu destul de bine precizat — al noțiunii de legalitate, veți recunoaște că nu este prea ușor să ne pronunțăm totdeauna dacă în cutare sau cutare caz s'a comis o ilegalitate. Și cu toate astea cu câtă grabă și chemații și mai vârtos nechemații se pronunță despre un act sau o hotărîre că este ilegală. Sunt — o știm cu toții — din nenorocire nespuse de multe cazuri când abuzul, înfrângerea legii, ilegalitatea, este vădită; sunt însă și destule împrejurări când este greu să spui — ca judecător nepărtinitor — dacă este sau nu un

act ilegal. Desigur că omenirea nu suferă atât din pricina acestora din urmă; grosul ilegalităților se recunoaște ușor și acestea turbură, s'gudue și provoacă strigătul veșnic după lege și după dreptate.

* * *

Dar ce-i Dreptatea? Iată o noțiune mult mai greu de definit și explicat decât legalitatea. Și câți nu s'au încercat! Câți nu cred că știu ce-i Dreptatea! Câți nu vorbesc în numele ei, câți n'o cer, câți nu aleargă o viață întreagă după ea! Câți nu sunt „însetoșați de dreptate“! Oameni și popoare se trudesesc, se sbuciumă, se sbat pentru a căpăta dreptate. Și, totuși, ce-i Dreptatea? Nu mai stăruim asupra cuvintelor sinonime, care ar putea, prin unele nuanțe prea subtile, să complice problema. Cuvântul nostru „dreptate“ pare mai potrivit decât oricare altul, pentru noțiunea de care ne ocupăm.

Ce poate fi dreptatea, așa de legată la noi și de cuvântul drept, decât recunoașterea ori acordarea dreptului.

Cuvântul nostru arată ceva și mai mult, nu numai recunoașterea ci și realizarea practică a acestui drept. A face dreptate înseamnă mai totdeauna a face toate actele până când cel nedreptățit primește ceiace i se cuvine.

Dreptatea ar urmă să fie tot una cu dreptul, în sensul științific, adică toate normele juridice prin care se recunoaște dreptul și care duc până la realizarea lui integrală.

Intr'o largă măsură este adevărat că, dreptatea se confundă cu dreptul pozitiv.

Dar de atâtă ori dreptatea nu mai corespunde cu acest drept sau cu ceiace numim legalitate.

Voiu cită câteva exemple din noianul, care se întâlnește în vâltoarea vieții.

După dreptul nostru pozitiv, după textul codului civil român, lăsând de o parte o dispoziție a unei legi mai noi, *soții n'au drept la moștenirea celuilalt* decât în al XIII-lea grad, după ce s'a isprăvit cu cele mai îndepărtate rude, chiar necunoscute de ei. În mod excepțional văduva are drept într'un grad mai apropiat, dacă este săracă. Din cauza acestei prevederi a legii se poate întâmpla — și s'a întâmplat — ca după moartea soției bărbatul să fie asvârlit pe drumuri de către moștenitorii femeii. Aceiași situație — întruceva mai bună — o poate avea după 1 an și soția, dacă nu i se recunoaște că este săracă, recunoaștere care nu se capătă totdeauna cu ușurință. Iată

oameni care au trăit zile bune și zile rele, un număr de ani, care au muncit împreună, care au contribuit — cât de puțin — la întreținerea și poate la mărirea averii celui-lalt; și, la sfârșit, sunt tratați ca oameni cu totul streini și nu li se dă nimic din moștenire. Este drept? Desigur că nu; și totuși este legal.

Vânzarea averii unui minor nu poate fi făcută după lege, decât cu anume formalități destul de greoaie; nerespectarea lor face că vânzarea să fie fără valoare pentru minor. Dacă minorul sau tutorul a făcut o astfel de vânzare fără observarea legii, tot el este îndreptățit să-i ceară anularea, ceiace va obține, fără dificultăți. Mai mult încă, nu este ținut, pur și simplu, să restituie nici prețul, afară de anumite cazuri, nu ușor de dovedit. Este drept? Nu, fără îndoială. Și totuși este legal.

Ai avut în baza unui act, să zicem a unui testament, dreptul de a te folosi de veniturile unei moșii, ai avut ceiace — după lege — se cheamă *uzufructul* acelei moșii. Acolo ai făcut *îmbunătățiri*, cheltuind poate nu numai venitul luat, ci și alte sume. Simțul de dreptate cere ca la sfârșitul uzufructului să ți se plătească despăgubiri. Și totuși codul civil prevede formal că n'ai acest drept. Nu-i vădită nedreptate, deși legală?

În dreptul român nu este îngăduită *cercetarea paternității*. Copilul din flori, n'are nici un drept față de tatăl său, nici măcar de alimente. Tatăl se poate răsfăța în toate bunurile pământești iar copilul, deși ș'ar putea dovedi ușor, deși este știut că-i al său, moare de foame. Și totuși e legal! Mai este vreun pic de dreptate în această legalitate?

Este adevărat că, în ultimele decenii, jurisprudența în unele din cazurile enumerate a căutat să repare nedreptățile, măcar în parte, dar nepotrivirea între dreptate și dreptul pozitiv, legalitate există.

În virtutea legii, *contractele de închiriere au fost prelungite*. Au fost motive puternice pentru această măsură, dar a fost drept să atingi, pur și simplu, drepturile proprietarilor? Și a fost, mai ales, drept ca unii proprietari săraci să sufere această restricțiune și unii chiriași bogați să profite? Legal, constituțional, nu interesează aci, dar dreptatea n'a suferit?

Tot prin legile pentru chirii s'au suspendat hotărârile judecătorești, lovindu-se în proprietari. Nu s'a făcut o nedreptate, tot prin lege?

Dar când prin legea de expropriere s'a

fixat un maximum pentru preț și — pe deasupra — s'a prevăzut că renta va fi socotită, ca plată, pe valoarea nominală?

Să trecem în alt compartiment al legalității.

Se prevede în lege uneori un fel de somație pentru a-ți arăta drepturile, sub sancțiunea riguroasă de a nu mai fi ținute în seamă. N'ai știut, ai uitat, n'ai cerut, ai pierdut dreptul.

Ești obligat prin unele texte să faci o *alegere de domiciliu* sub pedeapsa strașnică a respingerii contestației. Neconformându-te ai pierdut, fără urmă de reparare. Nu sângerează dreptatea când, pentru o formalitate așa de simplă, ți-ai pierdut dreptul?

Și când te gândești că e așa de plin dreptul pozitiv de nulități și decăderi, mai totdeauna neștiute sau neînțelese de marele public.

Să mergem în alt domeniu. Ești mare dregător; ai de făcut o înaintare într'o funcțiune. Legea cere un stagiu de 3 ani. Avansezi pe unul cu acest stagiu când sunt alții cu 5, 7, 10 ani și unii și mult mai buni. N'ai călcat legea, n'ai comis o ilegalitate, dar ai făcut o nedreptate uneori poate sdrobotoare, ireparabilă.

Alteori o lege creiază noi norme pentru recrutare ori avansare; prin ele se atinge grav situația unor funcționari, care după ani de muncă și așteptare se văd îndepărtați. Uneori sunt înlocuiți ori mutați fără motiv funcționarii pentru că legea nu te oprește.

Am citat pilde de nedreptăți în care totuși legea e respectată chiar în litera ei.

Dar nedreptățile care rezultă dintr'o aplicare cu rea credință a legii sau dintr'o greșită interpretare! Și câte nu derivă dintr'o *strâmtă interpretare!* Câți nu plâng după casa pierdută, după averea agonisită cu greu, numai pentru că acela care a tălmăcit legea a pus prea mult preț pe un cuvânt al ei, sau n'a înțeles-o și, în tot cazul, a uitat că *înainte de orice, rostul judecății este să facă dreptate.*

Deci, *de nenumărate ori constatăm un mare desacord între legalitate și dreptate.*

Se vede astfel cât de greu este să definim Dreptatea. Ea se simte, se înțelege mai mult decât se poate preciza. Este ceva în sufletul fiecărui om care, fără învățătură, fără reguli multe, arată ce este drept și ce-i nedrept. Am putea spune că e formată dintr'o serie de principii, inerente sufletului, care se impun ca un imperativ categoric activității.

ții omenеști. Cu toate discuțiile ce se pot face, s'ar putea aci menționă respectul ființei umane, al libertății ei sub toate aspectele, al muncii, al patrimoniului, al drepturilor câștigate, etc., etc. *Ea coprinde, în tot cazul, norme care sunt de multe ori mai presus de legiferările omenеști.*

Și cei ce au misiunea de a legiferă — chiar când fac constituții, — n'ar trebui să uite aceasta. Teoria că un Constituant poate să facă orice, fiindcă reprezintă voința popoului în forma cea mai puternică, trebuie corijată în sensul că mai presus de toate este Dreptatea, care limitează puterile oricărui fel de legiuitor și că, deci, și pentru Constituant există limita Dreptății pe care nu trebuie s'o calce.

Dreptatea apare — e adevărat — ca o noțiune vagă, nebuloasă în întinderea ei, dar există în orice suflet normal. Imprecisă în contururi, din cauza imperfecțiunii noastre mintale, ea este totuși o realitate luminoasă, orbitoare prin splendoarea ei, o realitate care inspiră, dictează acțiunile sociale. Ea însă nu se poate realiza deplin, tot din pricina imperfecțiunii omului, dar e o parte componentă a sufletului acestuia, este o călăuză a vieții lui, este și un vis după care aleargă de veacuri spre a-l înfăptui integral, este un ideal.

Dreptatea — spre deosebire de legalitate — nu pretinde formalități și proceduri; ea nu cunoaște drept intern și extern.

Legalitatea ați înțeles că este oarecum mărginită de hotarele Statelor, căci ea este așa cum e dreptul pozitiv al acestora. Este adevărat că sunt și norme juridice internaționale, care — cu toată imperfecțiunea lor — își largesc cercul de aplicare și devin tot mai eficace; totuși nu se poate compara nici acest câmp cu acela al Dreptății.

Dreptatea nu cunoaște granite între țări și oameni; în înțelesul adânc al cuvântului ea trebuie să fie una și aceeași pentru toate ființele omenеști, ea nu urmărește numai rezolvări de litigii juridice, ea se referă și la alte aspecte ale vieții, ea pretinde să fie aplicată în domeniu social, economic, național, etc.

Imperfecțiunea noastră face însă ca să fim departe de a o realiza în toată frumusețea și înălțimea ei.

Se știe că Dreptul, acest important factor social, variază și evoluează. Câte grozăvii nu s'au petrecut altădată și câte nu se vor fi săvârșind și azi în unele regiuni ale globului! Și totuși au fost și sunt conforme cu

Dreptul respectiv, au fost legalități. Și Dreptatea, oricât de sublimă este în puritatea ei, este totuși percepută de slăbiciunea minții noastre în forme care variază și evoluează. Nu tot ce socotim drept azi a fost socotit așa și în alte vremuri; nu tot ce, pentru noi, este drept, este și pentru locuitorii din alte părți ale lumii.

Eră drept, cândva, să ții pe semenii tăi în robie, era drept să-ți vinzi copiii, era drept ca în urma bătăliei să jefuești pe cel învins, este drept — pentru triburile înapoiate — să faci o sumă de lucruri care pentru noi sunt tot ce poate fi mai nedrept.

Aceste constatări nu ating însă ființa Dreptății. Ea este o formă, cu mult superioară, normelor juridice pozitive, ea rămâne un ideal, ea coprinde în sine ca țință înfrățirea între oameni, ea tinde la înfăptuirea minunatelor vorbe sfinte: pace și între oameni bună voie.

Dar despre foloasele ce ea aduce omenirii, nu-i nevoe să insistăm, chiar dacă timpul ne-ar îngădui-o.

Legalitatea însăși, așa cum am văzut că se înfățișează este — precum se știe — de o însemnătate uriasă pentru viața indivizilor și a popoarelor. Normele de drept, au un rol foarte mare pentru viața socială, dar pentru a si-l îndeplini trebuiesc bine aplicate; altminteri rămân pe hârtie — cum din păcate se întâmplă uneori — rămân cărți pentru bibliotecă. Legalitatea aplicată este aceea care îndeplinește funcția Dreptului. Ea asigură linistea ființelor și a grupărilor omenеști, ea le asigură exercitarea facultăților ce au sau le sunt recunoscute, ea le garantează activitatea și produsele sale, ea apără ordinea, ea contribuie la dezvoltarea și progresul omenirii.

Orice nerespectare a legalității este păgubitoare, mai curând sau mai târziu, și într'o formă sau alta se plătește. Dacă n'ar fi decât nemulțumirea celor leviți și tot se va resimți viața acelei societăți.

Cu cât legalitatea va fi mai prețuită, cu cât vom fi mai aproape de domnia ei, cu atât linistea, ordinea, progresul social vor fi mai asigurate. Nu există îndemn mai puternic spre muncă, spre economie, spre activitate intensă și felurită ca atmosfera de legalitate.

Dacă legalitatea este așa de binefăcătoare pentru omenire, cu atât mai mari vor fi foloasele ei când se va identifica sau se va apropia de dreptate. Când prin legi, prin alte norme de drept, prin interpretare și a-

plicare se va face tot mai multă dreptate, atunci cu adevărat rolul dreptului este îndeplinit. Construcțiile savante de paragrafe, tălmăcirile rigide, care duc la nedreptăți, sunt un mare neajuns pentru oameni.

* * *

Astfel fiind, este o mare datorie ca fiecare, în cercul activității sale, oricât de redusă, să lucreze pentru legalitate și pentru dreptate. Supunându-ne legilor și în genere regulilor de drept, iar nu căutând să le ocolim, respectându-le, în raporturile cu alții, sau cu autoritățile, aplicându-le — când suntem chemați — fără părtinire și cu gândul spre Dreptate, aducem cea mai frumoasă contribuție pentru progresul vieții sociale, al țării și al omenirii. *Legiuitorii, judecătorii, funcționarii, au în deosebi datoria de a lucra așa încât să fie modele de legalitate.*

Dacă nu putem înfăptui idealul de dreptate, cel puțin să ne străduim a realiza legalitatea, în cel mai larg înțeles.

Să nu renunțăm însă nici la visul frumos și îmbietor al Dreptății. Nu-l vom putea realiza niciodată în întregime, dar el ne călăuzește, ne susține în amarurile și desnădejdele vieții, ne mângâie sufletele și îndrumază pe cei ce făuresc și aplică legile.

Oamenii din toate neamurile au datoria să năzuiască mereu spre acest dar al Duminzeirii, întrezărit la orizontul îndepărtat și au datoria să lupte pentru a coborî în sbuciumările pământești cât mai multe din binefacerile lui.

Prin înțelegerea deplină și largă aplicare a regulilor de drept să urmărim cu stăruință și să cerem să se respecte legalitatea.

Ținta noastră, însă, trebuie să fie mai sus, tot mai sus:

Prin legalitate la cât mai multă Dreptate

ANDREI RĂDULESCU
Consilier la Curtea de Casație,
Profesor la Academia de Comerț
Membru al Academiei Române

SALTUL ÎN NECUNOSCUT

Pe marginea conversiunii datoriilor agricole

Chemarea la putere în grava situațiune în care se sbate țara, a avut darul să creeze în sufletul guvernanților noștri psihoza specifică oamenilor care predestinați de o providență divină să prezeze destinele unei țări în asemenea vremuri, se scotocesc supranaturali și capabili să preîntâmpine

prin geniul lor deslănțuirea unui cataclism iminent și desastroos prin consecințele lui eventuale; și cuprinși de accesul de frenezie de care a fost apucat și Faust după trasfiguratie, fericiți că soarta le-a hărăzit lor să fie conducătorii unui neam la o răscruce a istoriei lui, s'au lăsat transportați pe aripile beatitudinii spre o lume de iluzii și sub stăpânirea febrei acute provocată de acea frenezie, se erijează în reformatorii unei lumi învechite, transpunând în legi formule economice himerice și soluțiuni fanteziste concepute în clipele de reverie meditativă la care acea stare psihică îi predispuce.

Și acești vizionari apocaliptici, amăgiți de vraja unei lumi și vieți noi, vor să târască țara spre limanul unui paradis al închipuirii lor, fără a avea însă puterea necesară de pătrundere a consecințelor evenimentelor care se vor produce, dar mai ales fără a se preocupa de armele indispensabile înăbușirii acestor evenimente când în desfășurarea lor vor lua o întorsătură neașteptată.

Grava criză economică și morală a transformat țara într'un imens cazan în care clocotesc alături de nevoile noastre, ura și răzbunarea acelor care nu au nimic de pierdut, iar în aburii supra încălzii degajați, începe să se întrezărească spectrul revoluției agitat de cei interesați; aceasta fiind realitatea, ne surprinde totala lipsă a oricărui simț de prevedere și răspundere politică din partea acelor care și-au asumat în aceste grele momente, obligațiunea de a conduce țara.

Este elementar că în timpuri de grea restriște, lozinea de care trebuie să țină seamă omul politic pus la un post de răspundere, este prudența cea mai desăvârșită în toate actele lui dar mai ales grija de a nu provoca prin nimic învrăjbirea diferitelor clase sau categorii sociale, căci nimic altceva decât nemulțumirile de ordin economic nu fac mai prielnică lupta de clasă; la noi guvernanții de moda nouă, lipsiți de dibăcia necesară pilotului care trebuie să conducă o corabie pe o mare sub luciul căreia se ascunde la fiecare pas o stâncă de granit, au adoptat politica economică de experimentare a tuturilor teoriilor fanteziste zămislite în creierul aprins al genilor improvizate pe terenul economic.

Rezultatul a fost dezorganizarea complectă a economiei generale, o dezorientare totală în ramurile de activitate, o agravare a mizeriei care pulsează tot mai adânc dela un capăt la altul al țării.

Legile cărora în perioada lor de concepție li s'a făcut o reclamă trâmbițată pe toate tonurile, au fost abrogate sau modificate din cauza rezultate lor rele date de aplicarea lor; venirea la putere a altor competențe în materie, a atras înlocuirea legislației economice cu alfa croită pe altă bază și în modul acesta pe când criza își desăvârșea opera ei distructivă, economiștii guvernelor din ultima

vreme, în loc de a cerceta cerințele reale ale vieții economice și a legifera în consecință, și-au permis luxul de a face experiență pe acest teren, sistem care continuă și azi cu grave și incalculabile riscuri pentru viitor, ceea ce ne-a determinat să calificăm legislația economică de azi dar mai ales cea care se pregătește, drept un salt în necunoscut.

Idealul oricărui economist serios și cunoscător al cauzelor crizei, nu putea fi altul decât înviorarea stării generale economice și armonizarea intereselor diferitelor categorii de cetățeni.

Trebuiau făcute legi prin care să se fi evitat paralizarea vieții economice, legi de încurajare a factorilor de producțiune; în schimb, sub pretextul asigurării echilibrului bugetar, grija guvernelor a fost înstituirea unui regim de teroare fiscală închizitorială care a distrus orice posibilitate de ridicare a nivelului economic scăzut. Cel puțin dacă s'ar fi urmărit în mod sincer întronarea unei politici bugetare de economii, nepriceperea guvernanților în materie economică ar fi avut o scuză; când însă am asitat la spectacolul imoral și descurajator al unei risipe bugetare criminale inspirată din dorința de chiverniseală a neamurilor celor mari și a clientelei politice, în disprețul unei țări care geme sub călcâiul mizeriei, nepriceperea dublată de practicarea oficială a desfrâului bugetar ridicat la rangul de dogmă politică în arta de a governa, constituie o crimă pentru care nici o pedeapsă nu este prea aspră.

În sfârșit este locul să amintim că legile economice cele mai importante, ale căror repercursiuni au fost din cele mai simțite, nu au avut drept scop remedierea unei situațiuni rele, ci au fost inspirate de interese particulare lăaturalnice ai căror apărători au fost însiși miniștrii, fapt care nu poate fi calificat decât drept o batjocură care devine o sfidare adusă opiniei publice când vedem pe acești foști miniștrii apărându-și în public fructul oboselilor lor interesate deși este de notorietate publică mobilul acelor oboseli.

Și pentruca să nu amintim decât unele din aceste legi, ne mulțumim cu indicarea legii concordatului ca și legea modificatoare, cunoscute fiind împrejurările și cauzele care le-au impus și legea contra cametei, când iarăși este știut că pionerii campaniei în favoarea acestei legi, amenințau cu revoluția și se străduiau să formeze în masa debitorilor curente în acest sens, și aceasta pentrucă ei însiși erau datori vânduți.

Efectul acestui sistem de a legifera, a fost după cum era de așteptat, nimicirea complectă a creditului bancar și comercial, distrugerea instituțiilor bancare, asfixierea comerțului, neîncrețirea în afaceri.

Energumenii noii stăpâniri, continuând tradiția creată de predecesori, ne promet o serie de legi

economice zise de reparație și armonie socială sub pretextul unei necesități inexorabile în spatele căreia s'ar agita fantoma revoluției deși în realitate aceste legi în esența lor schițează un accentuat program de stânga a cărui desvoltare viitoare încadrată în principiile de bază ale acestor legi, ne va împinge ușor în brațele bolșevismului; și meritul acestui guvern va fi acela de a fi premergătorul unei revoluțiuni sociale înfăptuite fără violență, datorită curajului guvernanților de a fi consacrat prin legi bolșevismul drept o nouă doctrină economică și politică de stat.

Și în sprijinul noii doctrini au sărit juriștii de frunte care au făcut apologia fericirii ce va coborâ pe pământul țării noastre, etalând cu citate savante teoria forței ca o justificare a înlocuirii unei stări de drept stabilită la adăpostul instituțiilor juridice existente, prin alta arbitrară impusă de echitate și dictată de interesul suprem al conservării noastre naționale în forma de azi.

Știe oricine că forța primează dreptul și că această forță când tinde să nimicească o stare legală, devine un imperativ categoric de care trebuie să se țină seama; tot astfel dacă într'adevăr situațiunea debitorilor ar fi de așa natură încât fără o conversiune a datoriilor, ordinea legală de azi ar fi amenințată, fără nici o altă posibilitate de a înlătura primejdia, indiscutabil că orice soluțiune adoptată pentru evitarea pericolului, indiferent de natura ei, devine legitimă.

În cazul nostru se impune o întrebare: făcut-au guvernele precedente, din ziua când au lansat bomba conversiunii, anarhizând raporturile dintre debitori și creditori, învrăjbind pe unii contra altora, fără a fi procedat repede, de oarece conversiunea a fost propovăduită câțiva ani în mod oficial, fără a se fi ajuns la o formulă definitivă, făcut-au, repet, tot ceea ce le-ar fi stat în putință pentru remedierea unei situațiuni fără să se fi recurs la asemenea mijloace extreme și violente? Răspunsul este categoric negativ; nimic nu s'a făcut din ceea ce s'ar fi putut face, fără însă a arunca o vină actualului guvern care a moștenit o situațiune ingrată, deși în aceste nouă luni, dacă s'ar fi lucrat în mod serios, s'ar fi putut veni în mod real în ajutorul agricultorilor (valorificarea produselor agricole în interior).

Indiscutabil că azi conversiunea datoriilor agricole a devenit necesară de oarece toate partidele politice s'au angajat față de agricultori în acest sens. Decât, chestiunea este atât de delicată, încât trebuie să se procedeze cu cea mai mare precauțiune, măsurându-se eventualele efecte în viitor.

Suntem o societate burgheză, capitalistă, cât timp vrem să mai păstrăm această formă, cu toate defectele și scăderile ei, trebuie să ne ferim de tot ceea ce s'ar putea interpreta drept o renunțare la

modul cum este organizată societatea de azi. În reformele noastre, oricât de profunde ar fi, nu trebuie să se strecoare nimic din ceea ce ar putea primejdui instituțiile fundamentale statului capitalist, burghez; iar dacă în fond, sub imperiul necesităților sociale și excepționale, suntem obligați a face concesiuni curentelor reacționare, asemenea concepțiuni trebuie încadrate în principiile de bază ale regimului capitalist; și aceasta nu pentru că socotim regimul capitalist superior oricărui alt sistem, dar pentru că în împrejurările de azi, este cât se poate de periculoasă experimentarea altei forme, căci, din cauza vitregei vremurilor și a gradului de hipersensibilitate la care au ajuns indivizii amenințați în existența lor și a familiei, de cercul de fer al mizeriei care îi strânge tot mai mult, putem foarte ușor cădea dintr'un extrem într'altul.

De aceea în situațiunea de azi, este absolut imperios pentru acei puși la postul de grea răspundere, găsirea unei formule de conciliere a intereselor opuse, de potolire a nemulțumirilor, și evitarea măsurilor care ar putea provoca anarhizarea spiritelor în masa poporului.

Spre acest sfârșit guvernării au datorii să organizeze rezistența contra oricărei tentative de anarhizare a maselor iar nu să le încurajeze prin legi revoluționare; și prima tranșee de rezistență, este respectul dreptului fiecăruia dintre noi; și afirmăm cu tot curajul acest lucru, deoarece în ultimul timp asistăm la un spectacol lamentabil oferit de eminenti juriști, susținându-se cu toată puterea de convingere că dreptul este o noțiune foarte relativă în valoarea lui, că principiile abstracte de drept nu sunt intangibile, că în sfârșit conținutul dreptului este variabil în timp și în spațiu, după presiunea exercitată de exigențele sociale; și pledoaria continuă pe această temă până la complectarea negare a dreptului.

Incontestabil că nimeni nu crede în imutabilitatea principiilor juridice, putând surveni împrejurări care să răstoarne aceste principii ca și ordinea legală instituită; asemenea împrejurări sunt precursorele revoluției, de aceea omul politic trebuie să ia măsuri adecuate spre a preîntâmpina orice perturbări; însă asemenea măsuri trebuie luate numai dacă pasivitatea conducătorilor ar face pericolul iminent și inevitabil.

În cazul care ne preocupă am auzit vorbindu-se despre necesitatea căderii cortinii asupra trecutului pentru a începe o viață nouă și ca o justificare a acestei păreri s'a crezut că citarea unor fragmente din autori iluștri care pun la baza evoluțiunii dreptului, necesitățile sociale, ar fi suficientă, însă n'am auzit apărându-se principiul că respectul dreptului este necesar chiar când interesele unora ar fi lezate, că violarea permanentă a regulilor de

drept atrage nesiguranța atât de primejdioasă pentru echilibrul social, ruinarea tuturilor și chiar nimicirea națiunii ca stat constituit, că într'o epocă în care violarea drepturilor coboară de sus în jos, menținerea lor devine o necesitate tot mai simțită.

Extragerea câtorva citațiuni oricât de potrivite ar părea, este lucru ușor; dificultatea stă în transplantarea teoriilor profesate de autorii favoriți și aplicarea lor la situațiunea de azi; cangrena datorită crizei, a ridicat punctul de inflamabilitate a patimilor la maximum posibil; mizeria are un caracter general și permanent; nu numai datornicii agricoli sunt nemulțumiți, ca oricare alți datornici, în oricare alte timpuri, ci toată lumea suferă din cauza anormalității vieții; indiscutabil că autorii citați nu au avut în vedere împrejurările de azi, pentru că ele nu au precedent în istoria omenirii și rimeni nu le-a putut bănuși.

De aceea când legiuitorul vrea să încerce vindecarea corpului bolnav al națiunii prin experimentarea unei teorii oarecare, trebuie să aibă perspectiva viitorului văzută prin rezultatele posibile ale măsurilor luate, iar nu să se preocupe numai de prezent.

Nu e suficient a se spune că întrucât agricultorii sunt sufocați de datorii, guvernării sunt obligați a le veni în ajutor, indiferent de formula adoptată și în disprețul intereselor celeilalte categorii opuse, a creditorilor; căci în acest caz dela aceea ce se intenționează azi până la vindecarea complectă a racilei: iertarea complectă a datorniilor, este un singur pas de făcut, și nu un pas prea mare din moment ce pentru o parte din aceste datorii, debitorii urmează a fi eliberați prin efectul legii.

A legifera în acest mod înseamnă a pierde din vedere contingența împrejurărilor de azi, a nu vedea mai departe decât ziua de azi.

S'a spus că întrucât o lege asupra conversiunii a devenit o necesitate impusă de circumstanțele excepționale ale vremii, autorul unei asemenea legi nu poate fi taxat drept un revoluționar sau bolșevic.

Să ne fie permis a examina cu toată obiectivitatea principiile de bază ale conversiunii, spre a vedea ce ne pregătește ea în viitor.

Oricât de accentuată ar fi miopia politică a susținătorilor conversiunii credem că aceștia nu vor negă că la baza conversiunii stă un principiu revoluționar, căci atunci când legiuitorul liberează datornic pentru o parte din datoria sa sau mai bine zis expropriează pe creditor pentru o parte din creanță în folosul debitorului, el face operă profund revoluționară; printr'o asemenea lege trebuie să recunoaștem că se deschide o porțiță care ar putea fi forțată mâine de un guvern venit la putere cu un program de stânga și deci a împinge țara pe panta bolșevismului. Inceputul este făcut; partide-

le de opoziție, captând nemulțumirile claselor sociale ale căror exponente sunt și împinse la putere de aceste nemulțumiri, vor aluneca pe panta periculoasă a concesiunilor; azi exproprierea creanțelor într'o proporție oarecare; mâine această proporție se va mări sau creditorii care au avut norocul să-și realizeze creanțele lor, vor fi poate obligați să restituie foștilor debitori sau să plătească statului o cota parte din sumele încasate; poimâine se va veni poate cu confiscarea averii mișcătoare a cetățenților și a. m. d., fiindcă, încă odată, începutul e făcut.

Dar mai mult, când dela tribuna Cemerei sau de la tribuna publică s'a cerut de către reprezentanții națiunii și profesori universitari, reducerea tuturilor datoriiilor la jumătate care ca pedeapsă pentru creditori, să nu fie garantată prin nimic, și când doctrinarii guvernului, cuprinși de frigurile marilor reformatori, susțin cu o convingere pornită din adâncimile unei triste încunoștințe, încadrarea în conversiune și a datoriiilor comerciale și industriale, suntem în drept a crede că busola noastră politică este grav deteriorată și prin urmare temeiurile exprimate de noi pentru ceeace legislația economică ne pregătește sunt perfect justificate.

S'a spus că în constituție nu se garantează integritatea creanțelor particulare de unde concluzia că legea este constituțională. Cât de șubredă este această apărare! Căci Doamne, câte bunuri nu sunt garantate de constituție și câte fapte nu sunt interzise formal și totuși nimeni până azi nu s'a gândit să se atingă de aceste bunuri sau să cons. ființească asemenea fapte și aceasta pentru că anumite reguli de morală elementară, repugnă oricui să abordeze astfel de domenii inaccesibile încă reformelor sociale.

Semnalul de alarmă a fost dat; noi repetăm ceeace am mai spus și anume că legiferând în acest mod, ne aruncăm în necunoscut.

S'a vorbit despre exproprierea agrară; totuși câtă deosebire între motivele care au determinat această mare reformă socială și împrejurările în care se face conversiunea; s'a vorbit despre renunțarea Angliei la convertibilitatea lirei în aur; câtă nevointă în a înțelege deosebirea între situațiunea reală creată de evaziunea aurului dela Banca Angliei și situațiunea creată de datoriiile agricole la noi.

A ne servi în sprijinul conversiunii de asemenea comparațiuni, înseamnă a legifera în necunoștință de cauză.

Dar o întrebare: speranțele care se pun în conversiune, se vor realiza? Răspunsul nostru este negativ; agricultorul debitor, se spune că azi nu plătește nimic căci nu poate; prin conversiune, va fi obligat a plăti anuitățile cu serioase sancțiuni în caz de neplată; în afară de aceasta agricultorul nici

odată nu a putut trăi fără credite dar mai ales azi când produsul muncii lui este atât de puțin valorificat; ori, creditul azi este aproape dispărut din cauza legislației economice a ultimelor guverne care pare că a avut de scop nimicirea creditului prin nesiguranța transacțiunilor provocate de această legislație.

Anunțarea conversiunii a avut ca prim efect isgonirea complectă a creditului de pe piață, încât rubrica actelor notariale din ziare înfățișează un record-minune în materie de plasamente, care au devenit inexistente; s'a vorbit de niște cooperative sau sindicate agricole care să ofere credite efține; dar s'a omis a se spune cine va fi dementul care să alimenteze fondurile acestor instituțiuni de credit. La noi țaranul econom avea un defect: ținea banul bine împăturit în lada lui din casă; băncile populare i-au făcut educația depunerii economiilor spre fructificare; azi, aceste economii se năruiesc încât fatal țaranul se va întoarce la ciorapul tradițional.

Și în această situațiune, mă întreb ce va face agricultorul care pentru a face cultură pe ogorul său va avea nevoie de credit? De sigur că în lipsa unui credit acceptabil va încăpea pe mâna cămătarilor care dacă până la legea contra cametei luau debitorilor șapte piei, azi când ei singuri oferă bani spre plasare, din cauza lipsei unei serioase concurențe, vor lua și viața agricultorului, sau acesta va fi nevoit să-și vândă pământul său pe un preț derizoriu; și iată cum desființarea creditului cinstit, va face din nevoiași victimele cămătarilor sau va determina devalorizarea bunurilor imobiliare agricole, iar dacă conversiunea se va aplica și oricărui alte datorii, deprecierea nemisicătoarelor va fi generală; în modul acesta, conversiunea în loc de a aduce buna stare agricultorilor debitori, va mări într'o proporție nebănuită nemulțumirile de azi, căci se vor vedea readuși la propriile lor mijloace și forțe, ceeace echivalează cu o asfixiere sigură.

S'a spus că lipsa de credit va dura puțin timp, câțiva ani, după care banii vor apărea în cantitate suficientă pentru a satisface toate cererile; chiar dacă acest optimism ar fi justificat, gândindu-s'au promotorii conversiunii la dezastrul ce-l va provoca în acest răstimp plaga cametei și nu cred aceștia că în doi trei ani, situațiunea agricultorilor va fi mai gravă decât aceea de azi?

Iată considerațiunile pentru care credem că efectele conversiunii nu vor fi acele scontate ci cu totul contrarii, și nu este exclus ca într'un viitor apropiat să se întâmple tocmai ceeace se crede că se va evita prin conversiune.

Spunem la început că în situațiunea de azi, după ce s'a cântat un imn de slavă conversiunii prezentând-o ca un miraj mulțimii, este greu dacă nu chiar imposibil să se renunțe la ea.

În cele ce urmează vom expune în puține cuvinte modul cum ar putea fi înlăptuită după modesta noastră părere conversiunea datoriilor agricole, cu riscuri minime pentru dezvoltarea normală a vieții.

În primul rând nu trebuie pierdut din vedere că o lege de favoare, pentru a avea deplină reușită în aplicarea ei, trebuie să se inspire dintr'un comandament moral și anume, de favoarea legii să nu profite decât aceia care merită; de aceea prin legea de conversiune trebuie să se stabilească un criteriu de selecționare a agricultorilor care merită indulgența legiuitorului de aceia care nu merită; agricultorilor care se pot salva prin conversiune de aceia cărora conversiunea nu le-ar fi de nici un folos; din acest punct de vedere trebuie făcută o primă deosebire între debitorii cu datorii vechi, acumulate an de an de aceia cu datorii recente; acești debitori să beneficieze de conversiune deoarece în situațiunea grea a lor au contribuit în mare parte și creditorii care în loc de a lua măsuri pentru realizarea creanțelor, au tolerat pe debitori, ani de-a rândul mulțumindu-se cu dobânzile respectabile ce primeau, în timp ce situațiunea acestora devenea tot mai grea atât din cauza acumulării datoriilor cât și din cauza deprecierei pământului și produselor agricole; acești debitori să profite în mod larg de binefacerile conversiunii. Pentru debitorii cu datorii mai recente să se prescrie condițiuni mai severe pentruca debitorii cu datorii datând de un an sau doi să fie excluși dela conversiune, deoarece condițiunile care existau în momentul contractării nu s'au schimbat.

În nici un caz convertibilitatea datoriilor să nu fie însoțită de o reducere din capital.

Termenii conversiunii să fie prescurtați după împrejurări și cazuri.

Dobânzile acumulate să fie reduse la minimum.

În sfârșit în loc de a se emite obligațiuni garantate de stat pentru datoriile convertite, inundându-se piața cu hârtii care se vor devaloriza complet, primejduind chiar soliditatea monedei naționale, credem că singura soluțiune ar fi ca hotărârile instanțelor speciale ce se vor institui, prin care se vor constata datoriile convertite, să pronunțe de drept conversiunea acestor datorii în termenul și condițiunile prevăzute de lege pentru diferitele cazuri ce urmează a se stabili; în puterea acestor hotărâri datoriile constatate prin ele vor deveni amortizabile în numărul de ani stabilit de lege, specificându-se și anuitatea ce urmează a fi plătită anual; aceste hotărâri vor ține loc de titlu executoriu pentru creditorii debitorilor convertiți, în caz de neachitare a anuității.

În modul acesta operațiunea conversiunii va fi simplificată, cheltuelile ocazionate vor fi neînsemnate și deci legea va fi practică în aplicarea ei.

Încheiem acest studiu, exprimându-ne speranța

că până în cele din urmă, inițiatorii și susținătorii conversiunii, vor reveni la realitate și se vor feri să traducă în lege o formulă care dacă nu va fi modificată va însemna cu adevărat începutul unei erii noi pe care nimeni din noi n'ar trebui s'o dozească.

Pedestalul de glorie pe care vor să și-l făurească autorii sau inspiratorii conversiunii, așa cum a fost concepută, se va spulbera la prima adiere a unui vânt potrivnic, din el nerămânând decât o amintire replăcută în memoria generațiilor viitoare.

7 Decembrie, 1931.

E. CRISTOFOREANU

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I-a

Audiența de la 5 Martie 1930

Președinția D-lui SEVER TIPEI, Consilier

Maria Lt. Lăzărescu cu Andrei Trînea

Deciziunea No. 301

Minori. Contract matrimonial. Neasistența persoanelor al căror consimțământ legea îl cere. Ratificarea lor posterioară. Inadmisibilitate. Art. 1231 c. c.

In conf. cu disp. art. 1231 c. c., contractul matrimonial al minorului, trebuie făcut cu asistarea persoanelor al căror consimțământ este necesar și pentru validitatea căsătoriei.

Neîndeplinirea acestei condițiuni atrage nulitatea contractului, deci imposibilitatea ratificării lui ulterioare de către persoanele a căror asistență o cere lege, precum și dreptul pentru orice tertiu interesat de a invoca această nulitate, deoarece neîndeplinirea condițiunilor din art. 1231 c. c. privește interesul general, care reclamă să se fixeze în mod imutabil regimul matrimonial, iar nu să se lase menținerea, sau înlăturarea statutului matrimonial, indicat prin contract, la singura voință a sotului care era minor la epoca căsătoriei.

Curtea,

Ascultând cetirea raportului făcut de d-l consilier C. R. Marinescu și pe d-nii av. D. Răsuceanu și Al. Ionescu în susținerea și combaterea motivelor de casare și

Deliberând :

Asupra recursului introdus de Maria St. Lăzărescu și Ștefan N. Lăzărescu ca sot dotal și pentru autorizare, în contra deciziunii no. 406 din 1928 a Curții de apel din București secția a IV-a.

Văzând motivul de casare în cuprinderea următoare :

„Convențiunea noastră matrimonială permite înstrăinarea imobilului dotal cu condițiunea expresă de a se cumpăra din prețul obținut, un alt imobil care să devie dotal.

„Prin chitanța din 26 Mai 1921, am vândut imobilul nostru dotal d-nei Maria I. Popescu. Aceasta neplătind prețul la termen, am revândut imobilul lui Andrei Trînea.

„Am cerut anularea acestei înstrăinări pentru nerespectarea clauzei expresă de reintrebuițarea prevăzută în actul dotal potrivit căruia imobilul nostru nu putea să fie scos din patrimoniul dotal decât prin subrogarea altui imobil, ceiace nu s'a făcut din vina intimațiilor și nici nu se

mai poate face astăzi din cauza prețului derizoriu cu care s'a vândut imobilul.

„Tribunalul, pe temeiul declarațiunii făcută de Maria I. Popescu, că ține prețul vânzării la dispoziția noastră pentru reîntrebuințare, respinge acțiunea, iar Curtea decide că actul nostru dotal făcut de soția minoră, fără asistența mamei, ce era în viață, este nulă, și neexistent, nulitate absolută de care se poate prevala oricine, deci și cumpărătorul averii dotale și în consecință îmi respinge apelul.

„Curtea, judecând în acest mod a săvârșit un exces de putere și a violat dispozițiunile art. 1251, 1252 c. c., fiindcă nulitatea actului dotal făcut de minor fără asistența persoanei prevăzută de art. 1251 nu este absolută, cum a decis Curtea, ci este relativă și prin urmare această nulitate nu poate fi invocată și nu poate produce efecte în contra minorului care este persoană protejată de lege.

„În acest sens a decis Inalta Curte de casație și prin deciziunea no. 575 din 1914:

„Prin urmare greșit Curtea din București anulează actul nostru dotal și scoate imobilul nostru de sub regimul dotal pe care noi l'am adoptat, l'am confirmat și înțelegem să-l menținem.

„Nerespectarea clauzei de întrebuințare cuprinsă în actul nostru dotal fiind certă și necontestată, Curtea era obligată să constate că imobilul n'a putut eși din patrimoniul nostru dotal și să anuleze înstrăinările făcute.

„În acest recurs invocăm deciziunea Inaltei Curți de casație secția I-a cu no. 1912 din 30 Septembrie 1927.

„Este deci evident că, subrogațiunea imobilului dotal trebuie să aibă loc concomitent, adică în anul 1921, subrogațiunea este de altfel imposibil de realizat astăzi fiindcă la prețul de lei 80.000, nu se poate obține un alt imobil dotal și prin urmare înstrăinările fiind nule, greșit au fost confirmate de Curte prin deciziunea adusă în recurs.

„Vom examina în mod cu totul sumar argumentele tezei contrarii, după care nulitatea din art. 1251 c. c., ar fi absolută,

„Ele sunt următoarele:

„A) Convențiunea matrimonială fiind solemnă nu poate fi făcută, decât cu respectarea tuturor condițiilor de formă, deci pentru minor cu asistența persoanelor prevăzute de lege.

„Răspundem: solemnitatea actului dotal constă în autentificarea, iar nu în asistența minorului.

„Lipsa asistenței este privitoare la capacitate, iar nu la forma actului. Ori este știut, că nulitățile bazate pe incapacitate nu pot fi invocate decât de incapabili, adică sunt personale și relative, iar nu absolute.

„B) Viciul actului făcut de minor neasistat nu poate fi acoperit decât printr'un alt act făcut în condițiunile cerute de lege, ori în materie de dotă unei asemenea confirmări sau ratificări se opune principiului imutabilității convenției matrimoniale.

„Răspundem: art. 1167 c. c. cere condițiunea esențială ca rectificarea sau confirmarea să aibă loc după încetarea incapacității.

„Confirmarea și ratificarea poate fi făcută prin executarea voluntară, nu este nevoie de un act scris.

„De altfel, confirmarea unui act, nu însemnează schimbarea clauzelor condițiilor lui; așa dar, prin confirmarea sau ratificarea actului dotal, nu se schimbă nimic și nu se calcă principiul imutabilității convenției matrimoniale.

„Art. 1228 urm. c. c. se referă la condițiunile și cuprinsul actului dotal și nu împiedică aplicațiunea art. 1167 c. c. în această materie.

„d) Nulitatea prevăzută de art. 1251 c. c. este justificată prin ideea siguranței în tranzacțiuni, deci este prevăzută în interesul terților dovadă publicitatea cerută de legiu-

tor pentru actele dotale. Terții, deci nu pot fi lăsați la discreția soților să obțină anularea numai când le convine lor și prin urmare, ei au dreptul să ceară anularea actelor dotale făcute cu călcarea art. 1251 c. c.

„Răspundem regimul dotal a fost prevăzut și organizat de legiuitor în favoarea soților (a familiei) iar nu în favoarea terților. Acest regim aducând restricțiuni în libertatea de a contracta a soției, legiuitorul a prescrip formele de publicitate necesare pentru a se aduce la cunoștință terților convențiunea prin care soția adoptă acest regim de restricțiune.

„Așa fiind, dacă formulele de publicitate s'au făcut, siguranța în tranzacție este asigurată, fiindcă terții n'au de cât să se conforme regimului dotal când voese să încheie convențiuni cu privire la averea dotală.

„Iar în cazul când soția ar obține anularea actului dotal pentru motivul de incapacitate, încetarea regimului dotal de restricțiune nu prejudiciiază pe terți și din contra vine în avantajul lor fiindcă averea ce fusese dotală reîntra sub regimul dreptului comun.

„Regimul dotal, chiar când soția a fost numai minoră neasistată, nu trebuie lăsată ani la discreția terților, fiindcă aceasta ar putea avea urmări dezastruoase pentru soți și pentru copiii lor. Interesul soției de a menține regimul dotal este deci legitim și superior, el nu poate cedă în fața avidității terților.

„e) În materie de dotă ea și în materie de societate, fiind vorba de convențiuni erga omnes, trebuie să admitem un fel de penetrațiune a ambelor nulități (relativă și absolută) adică un fel de nulitate relativă generalizată.

„Răspundem: Legiuitorul n'a înțeles când a redactat art. 1251 c. c. să se îndepărteze dela teoria clasică a nulităților.

„Toate dispozițiunile codului nostru civil arată în mod categoric că nulitatea bazată pe incapacitate este relativă adică nu poate fi invocată de incapabilul, în favoarea căreia a fost prevăzută.

„Soluțiunea cea mai justă și echitabilă este aceea adoptată de Inalta Curte de Casație prin deciziunile sus citate, pe temeiul cărora cerem admiterea recursului și casarea deciziunii“.

Având în vedere deciziunea atacată cu recurs din care rezultă că recurenții au chemat în judecată pe Maria I. Popescu, autorizată de soț și Andrei Trima cerând față de prima să se declare desființată vânzarea constatată prin actul din 26 Mai 1921, privitoare la imobilul situat în Ploești, calea Câmpinei 17, iar față de Trima, a cerut să se anuleze vânzarea aceluiaș imobil, constatată în actul dela 30 Octombrie 1921.

Că, în sprijinul acestei acțiuni, recurenții între altele, au susținut că nu s'au respectat clauza din actul dotal de a se cumpăra cu banii realizați din vânzarea imobilului, un alt imobil care să înlocuiască pe cel dotal.

Că, Tribunalul, a respins acțiunea, iar Curtea de apel, a confirmat sentința primei instante.

Că, pentru a decide astfel, Curtea de apel discutând motivul de anulare referitor la dotalitatea imobilului și nerespectarea clauzei de reîntrebuințare, singurul care interesează recursul de față, constată că Maria Lăzărescu a recunoscut înaintea Tribunalului că la facerea actului dotal, era minoră, iar din act rezultă că la trecerea sa în căsătorie cu Ștefan Lăzărescu, și-a constituit dotă imobilul în litigiu fără a fi fost asistată de mama sa care trăia și care a consimțit la căsătorie; că, apoi, în drept Curtea motivează că potrivit art. 1231 c. c., minorul capabil de a se căsători, este capabil de a face orice fel de

convențiunii relative la contractul său matrimonial, cu condițiunea de a fi asistat la facerea lui de persoanele a căror consimțământ este necesar pentru validitatea căsătoriei; că, sancțiunea neîndeplinirii acestei condițiuni, nu poate fi decât nulitatea absolută, iar nu relativă, deoarece zisa condițiune nu constituie numai o măsură de protecție a minorului, ci privește interesul general care cere ca încă din momentul încheerii contractului să se fixeze în mod valabil și deci imutabil, regimul matrimonial adoptat de soți, iar nu să se lase valabilitatea actului dotal, la singura voință a sotului care era minor, în momentul încheerii convențiunii;

Având în vedere că prin motivul de casare reprodus mai sus, recurenții critică această soluțiune, pentru exces de putere și violarea dispozițiilor art. 1231 și 1252 etc., pretinzând în esență că nulitatea actului dotal făcut de minor fără asistenta persoanei prevăzută de art. 1231, nu este absolută — cum greșit a stabilit Curtea — ci este relativă și prin urmare această nulitate nu poate fi invocată și nu produce efecte în contra minorului care e protejat de lege.

Considerând că în conformitate cu dispozițiunile art. 1231 c. c., contractul matrimonial al minorului, trebuie făcut cu asistarea persoanelor al căror consimțământ este necesar și pentru validitatea căsătoriei;

Că, neîndeplinirea acestei condițiuni atrage nulitatea contractului, deci imposibilitatea ratificării lui ulterioare de către persoanele a căror asistare o cere legea, cum și dreptul pentru orice tertiu interesat de a invoca această nulitate;

Că, rațiunea acestei din urmă consecințe stă în faptul că, neîndeplinirea condițiunii prescrisă de art. 1231 c. c., privește interesul general care reclamă să se fixeze în mod valabil și deci imutabil, regimul matrimonial, iar nu să se lase menținerea sau înlăturarea statutului matrimonial, indicat prin contract, la singura voință a sotului care era minor la epoca căsătoriei;

Că, deci, dispozițiunile art. 951 și 952 c. c. după care numai minorul poate invoca nulitatea actului făcut de el, nu-și poate găsi aplicațiunea, în speță nefiind vorba numai de protejarea intereselor minorului;

Că, dar, acesta fiind sensul și efectele pe care le implică art. 1231 c. c., urmează că instanța de fond, a dat o interpretare exactă acestui text; că, astfel, motivul de casare este neîntemeiat și recursul cată a fi respins.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul, etc.

NOTA. — Prin decizia mai sus reprodusă, Inalta Curte, menținând jurisprudența sa anterioară și însușindu-și pur și simplu motivarea cuprinsă în decizia din 22 Octombrie 1926, admite că neasistența persoanelor al căror consimțământ este cerut de art. 1231 cod. civ. pentru facerea contractului matrimonial, nu dă naștere unei nulități relative, de care să se poată prevala numai sotul incapabil ci atrage inexistența contractului matrimonial, care poate fi invocată de orice persoană interesată.

Cu riscul de a juca rolul ingrăt al celui ce strigă în pustiu, nu vom încetă de a combate soluțiunea

conșințită de instanța supremă, deoarece o considerăm ca contrarie principiilor de drept relative la nulitățile bazate pe incapacitate și în contradicere cu rațiunea de a fi a contractului matrimonial, organizat de legiuitor în interesul soților și al familiei iar nu în favoarea terților.

În nota care însoțește decizia Casației din 1926 (1) am dezvoltat pe larg considerațiunile multiple, de principiu, de lege și de echitate care militează în sensul unei soluțiuni contrarii celei admise de Inalta Curte. Fără a reveni asupra argumentelor deja expuse, ne vom mărgini să insistăm asupra a două considerațiuni noi destinate să completeze și să coroboreze temeiurile de drept cuprinse în nota precedentă.

Planjol și Ripert (2) ținând seamă de faptul că contractul matrimonial, asociază într'o măsură oarecare pe soți, din punctul de vedere al intereselor lor pecuniare, stabilesc o analogie între contractul matrimonial și contractul de societate în sensul că ambele aceste contracte sunt destinate să producă efectele lor față de cei de al treilea stabilind un regim, un statut care are menirea să funcționeze un timp mai prelungit și să guverneze în tot acest interval relațiunile juridice ale soților sau asociaților cu terți; așa fiind interesul terților trebuie luat în considerație, admitându-se că și ei ar avea dreptul să se prevaleze de nulitatea contractului matrimonial sau social.

Or, după părerea noastră, analogia stabilită între aceste două contracte, a cărei exactitate n'o contestăm, departe de a duce la concluzia susținută de autorii citați că ar exista o incompatibilitate între aplicațiunea teoriei nulității relative și caracterul propriu al acestor contracte, impune, în starea actuală a legislațiunei civile, o soluțiune contrarie. În adevăr, autorii sunt de acord în a recunoaște că prin aplicațiunea dispozițiilor de drept comun, în lipsa unui text derogatoriu, nulitatea unei societăți bazată pe incapacitatea sau viciul de consimțământ al unuia din asociați, nu poate fi invocată decât de asociatul incapabil sau al cărui consimțământ a fost viciat (3). Nu există nici un motiv temeinic de a admite o altă soluțiune, atunci când este vorba de un contract matrimonial la care a participat un incapabil, căci din punctul de vedere al opozabilității *erga omnes* a stipulațiunilor contractuale ca și în ce privește prelungirea în timp a efectelor lor, cele două contracte nu prezintă vreo deosebire; în ambele cazuri, avem de a face cu un statut care determină normele relațiunilor juridice cu terții.

1) Publicată în *Curierul Judiciar* no. 59 din 20 Noembrie 1927.

2) T. 8, p. 118 și 119.

3) *Baudry-Lacantinerie et Wahl*, De la société, No. 81 și urm.; *Guillouard*, t. II, No. 41; *Lyon-Caen et Renault*, t. II, No. 81, *Heupin*, t. I, No. 25.

Pentru a da un temelie juridic, jurisprudenței Casăției franceze care ca și a noastră recunoaște terților dreptul de a se prevala de nulitatea contractului matrimonial bazată pe incapacitatea unuia din soți, unii autori ca *Jacquot* (4) și *Gaudemat* (5) au creat ad-hoc așa zisa teorie a *nulității relative generalizate*. E vorba de o nulitate care are un caracter relativ din punctul de vedere al cauzei sale eficiente și al scopului pe care l'a avut în vedere legiuitorul când a edictat sancțiunea nulității, căci e în joc o măsură de protecțiune în favoarea unui incapabil sau a unei persoane, al cărei consimțământ a fost viciat. Dar, în același timp, această nulitate va fi organizată ținând seamă de destinațiunea sa socială, adică de multiplicitatea și diversitatea intereselor care urmează a fi satisfăcute și, din acest punct de vedere, nulitatea va avea un efect absolut.

Astfel în ipoteza unui contract matrimonial, care formează statutul asociațiunii conjugale, trebuie să se dea satisfacție intereselor care se găsesc în prezentă, recunoscându-se dreptul de a invoca nulitatea bazată pe incapacitate sau viciu de consimțământ, pe deoparte incapabilului sau celui cu consimțământ viciat, și, pe de alta, terților care vor avea același drept.

Această concepțiune *sui generis* a unei nulități relative cu efecte absolute, este inadmisibilă, după părerea noastră, fiindcă natura nulității este în funcțiune de natura viciului care afectează un act juridic. Nulitatea este determinată prin natura viciului care constituie cauza acelei nulități. Intrucât viciul este determinat prin lipsa unui consimțământ liber și conștient, urmează că nulitatea are caracterul unei măsuri de protecțiune edictate în favoarea celui incapabil sau cu consimțământul viciat și deci nu poate fi vorba decât de o nulitate relativă și în cauza ei generatoare și în efectele ei.

În ce privește inconvenientul rezultat din faptul că situațiunea terților care au intrat în relațiuni judiciare cu soții pe temelie contractului matrimonial, ar fi în nesiguranță, deoarece ar depinde de voința exclusivă a soțului incapabil, sau al cărui consimțământ a fost viciat de a confirma sau anula contractul matrimonial și, pe cale de consecință, de a menține sau anula actele făcute, acest inconvenient este inerent efectului retroactiv al nulității. De altminterea situațiunea nu trebuie văzută numai prin prisma interesului terților, ci trebuie examinată în complexul ei, dându-se o satisfacțiune dacă nu deopotrivă tuturor intereselor în prezență, cel puțin celor care par mai legitime și mai demne de sollicitudine; or, în această privință, dacă în teoria nulității relative, terțul este la discrețiunea soților, nu e mai puțin adevărat că în sistemul admis de Inalta Curte, soții ar fi la discrețiunea terțului și interesele lor ar fi astfel sacrificate pe temelie unei măsuri de protec-

țiune edictată de legiuitor în favoarea incapabilului și valorificată de terți contra lui.

Or, o asemenea soluțiune nu se justifică nici măcar din punctul de vedere al echității, căci terțul a cunoscut și în orice caz a avut posibilitatea să cunoască viciul de care este atins contractul matrimonial și starea de incapacitate a soțului din momentul facerii actului dotal prin examinarea actelor de stare civilă ale soților, în momentul când intră în relațiuni juridice cu dânsii. Deci terțul cu oarecare diligență ar fi putut evita prejudiciul de care se plânge, pe când soțul incapabil n'are nici o vină că persoanele chemate de lege să apere interesele sale nu și-au dat consimțământul pentru a-i completa capacitatea.

Prin urmare, în conflictul de interese dintre soțul incapabil și terțul, echitatea, pe lângă logica juridică și principiile de drept, ne impune să acordăm sollicitudinea noastră celui incapabil. În sensul nulității relative este decizia Casăției I-a no. 573 din 1914, publicată în *Curierul Judiciar* no. 18 din 1915.

ALEX. CERBAN

Profesor la Facultatea de Drept din București.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I-a

Auinența dela 4 Noembrie 1929

Președinția d lui Em. MICLESCU Președinte

Ministerul Instrucțiunii cu moștenitorii Fodor

Decizia No. 2356

Legea contabilității publice. Cumpărări făcute de autorități, angajând bugetul pe mai mulți ani. Contracte fără efect. Art. 69 legea contabilității.

Potrivit art. 69 al. 1 legea contabilității publice, miniștrii nu pot face nici un contract-tocmială, sau adjudecare, care ar trece peste limitele anului financiar, ba din contră contractul rămâne fără efect pentru termenul excedat și contractantul nu va putea trage la răspundere de cât numai pe ministrul care a făcut o astfel de tocmeală.

Al. II de sub acest articol, care prevede oarecari excepții la această regulă, nu exceptează însă și contractele de vindere-cumpărare de imobile, prin urmare nu se poate cumpăra un asemenea imobil de către Stat cu obligația ca plata prețului lui să se facă pe mai mulți ani.

Curtea,

Ascultând cetirea raportului făcut de d-l Consilier V. Bălășescu și pe d-nii avocați Dragoș și Keminger în dezvoltarea și combaterea motivelor de casare cu cheltueli și,

Deliberând,

Asupra recursului de față;

Văzând motivul de casare astfel formulat:

„Violarea art. 69 din legea contabilității publice. Exces de putere;

„Ministerul Instrucțiunii prin actul încheiat la 16 August 1926, a cumpărat imobilul intimațiilor din Abrud „Piața Regele Ferdinand cu prețul de 1.880.000 lei. S'a plătit parte din preț mai rămânând dator ministerul ca să plătească restul din bugetul exercițiului 1927; restul de plată era de 780.000 lei. Am arătat Curții de Apel că acest contract de vindere-

4) Notă în Sirey pe 1912, 2. 257.

5) Revue trimestrielle de Droit civil, pe 1911, pag. 111.

cumpărare care angajă bugetul anilor viitori nu era valabil în ceiace privește plățile din anii următori, fiind contrar disp. art. 69 din legea contabilității publice. Curtea de apel, într'un singur considerent care servește și ca bază a respingerii apelului Ministerului, spune că acest text de lege, nu se aplică în cazul de cumpărare de imobile, ci numai la contracte a căror executare poate avea loc în cursul anului financiar în care s'a încheiat".

„Argumentul Curții de Apel modifică textul de lege, care este conceput în termen general și fără nici un fel de distincție“.

Având în vedere deciziunea atacată din care rezultă că Ministerul recurent cumpărând în 1926 dela intimați anumite imobile ale lor situate în orașul Abrud pe preț de 1.880.000 lei a achitat din acest preț la facerea contractului suma de 500.000 lei restul urmând a fi plătit din bugetul exercițiului 1927; că Ministerul în anul următor 1927 a mai achitat și 600.000 lei, iar restul de 780.000 lei care conform contractului urma a fi achitat la radierea creanțelor ipotecare ce grevau imobilul, Ministerul care se afla intrat în posesiunea imobilelor chiar dela data actului de vindere-cumpărare a refuzat a-l achita, din care cauză intimații i-au intentat acțiunea dedusă astăzi în recurs;

Că, Curtea din București statuând în apel asupra acestei acțiuni a admis-o prin decizia atacată cu prezentul recurs, obligând pe ministerul recurent să plătească intimaților suma de 780.000 lei dobânzi legale dela 27 Martie 1928 până la achitare, plus 10.000 lei cheltuieli de judecată;

Având în vedere că înaintea Curții de Apel, Ministerul s'a opus la plata restului de preț cerut de intimați, invocând disp. art. 69 legea contabilității publice după care contractul pentru cumpărarea imobilului numiților nu ar mai putea avea efect, deoarece termenul pentru plata acestui rest de preț, a trecut peste limitele anului financiar 1926, în care vânzarea a fost încheiată;

Că, Curtea de Apel a respins însă această apărare motivând că, textul invocat de Minister nu are aplicațiune în speță, deoarece el nu se referă la un caz specific de cumpărare de imobile, în care plata prețului să fie stipulată în rate, ci la altfel de contracte sau tocmele încheiate de miniștri și a căror executare poate avea loc în cursul anului financiar în care s'a încheiat, soluțiune criticată prin motivul de casare pentru violarea art. 69 legea contabilității publice și exces de putere;

Considerând că, potrivit textului de lege invocat de recurent, miniștrii nu pot face nici un contract-tocmeală, sau adjucecațiune, care ar trece peste limitele anului financiar, la din contra contractul rămâne fără efect pentru termenul excedat și contractantul nu va putea trage la răspundere decât numai pe ministrul care a făcut o astfel de tocmeală; că prin aliniatul 2 de sub acest articol se exceptează contractele care privesc prestațiuni succesive și a căror executare nu poate avea loc decât periodic la intervale de timp determinate;

Considerând că, textul art. 69 al. I suscitât este general privind toate tocmelele fără a se excepta contractele de vindere-cumpărare de imobile, din moment ce nu există vre-o excepție expresă împotriva lor și din contra aliniatul 2 din aceleaș articol arată anume cazurile în care prin contracte se poate angaja bugetul anilor următori, contracte care prin natura lor necesită plăți periodice a-

nuale; Că, scopul legiuitorului edictând această dispozițiune, a fost de a împiedica pe un ministru care prin bugetul exercițiului anului curent nu dispune de fonduri, să poată angaja cheltuieli din bugetele anilor următori nevote încă;

Că în speță este netăgăduit că Ministerul în anul 1926 prin contractul de vindere-cumpărare în discuțiune, a angajat bugetul anului următor 1927 cu o sumă de 1.380.000 lei;

Că afirmațiunea Curții de Apel că se poate déroga la principiul fundamental înscris în art. 69, atunci când este vorba de plata prețului de cumpărare repartizat pe mai mulți ani, această afirmațiune este în contrazicere flagrantă cu litera și spiritul textului citat, fiindcă dacă ar fi voit să excepteze asemenea angajamente dela regula generală, ar fi spus-o lămurit în aliniatul 2 al aceluiaș text;

Că, Curtea nici nu examinează în fapt chestiunea de a se ști dacă Ministerul, care a ordonat în 1927 restul de preț de 1.380.000 lei și a plătit chiar o parte din el, se mai poate prevala de prohibițiunea din art. 69, dar rezolvă problema principial și nu în fapt, afirmând pur și simplu că, se poate angaja bugetul anilor următori când se contractează plată în două sau mai multe rate anuale la vinderile-cumpărări de imobile, ceace precum mai sus s'a arătat este contrazis de textul întreg al art. 69.

Că, dar, numai prin exces de putere și călcarea legii Curtea de fond s'a putut opri la soluțiunea dată și prin urmare recursul este întemeiat.

Pentru aceste motive, Curtea, admite recursul, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I

Sentiunța de la 24 Ianuarie 1929

Președenția d-lui OSCAR N. NICOLESCU, Prim Preș.

Teodora Colacea cu Janeta Vârvoreanu

Decizia No. 1601

Autentificare. Nestiutori de carte și cei cari semnează mecanic. Nu se pot obliga peste 150 lei, decât prin act autentic. Art. 16 și 18 legea autentificării, 1176, 1177, 1180 și 1185 c. c.

Din textul art. 16 și 18 din legea autentificării actelor rezultă că, nestiutorii de carte și cari subscriu prin punere de deget, sau aplicare de sigilii, nu se pot obliga decât prin act autentic, dacă valoarea convenției trece de 150 lei.

Prin edictarea acestor dispozițiuni, legea autentificării a împlinit o lacună a codului civil care nu s'a ocupat de modul de a se obliga al celor cari nu știu carte și a luat o măsură de protecție în favoarea lor.

În categoria nestiutorilor de carte și celor cari semnează prin punere de deget, sau stampilă, intră și cei cari semnează în mod mecanic, fiind și acestia în imposibilitate de a cunoaște cuprinsul actului.

Curtea,

Ascultând cetirea raportului făcut în cauză de d-l consilier Al. Iuca; pe d-l av. Lazăr Văleanu în susținerea recursului și pe d-l av. I. Poltzer în combatere, cum și pe d-l procuror Luciliu Ștefănescu, a pus concluziuni, pentru respingerea recursului și

Deliberând,

Asupra motivului I de casare, din recursul făcut de Teodora Colacea în calitate de tutoare legală a minorilor rămași de pe urma defunctului ei sot, în contra deciziei civile no. 34 din 1927, a Curtii de apel din Galați, dată în proces cu Janeta Vârvoreanu și Natalia St. Teodorescu.

Văzând motivul I de casare în cuprinderea următoare:

„Violarea și greșită interpretare a art. 28 legea autentificării actelor și a art. 1176, 1177 și 1180 cod. civ.

„Atât tribunalul cât și Curtea de apel printr-o greșită interpretare violează art. 28 din legea autentificării actelor, precum și art. 1176, 1177 și 1180 cod. civ.

„Într-adevăr, art. 28 din legea autentificării actelor arată că, cei ce nu știu carte și care subscriu prin punere de deget sau prin aplicațiune de sigiliu nu se pot obliga decât până la concurența sumei de lei 150.

„Ori, în speșă, actul de vânzare nu este scris prin punere de deget și nici prin aplicare de sigiliu și prin semnătură proprie a Chiriachiței Caramfil, lucru care este necontestat de părți.

„Afară de aceasta, art. 1176, 1177 și 1180 cod. civ. nu cer pentru validitatea unui act sub semnătură privată ca acel act să fie scris de părți, ci că în speșă noastră există și legea nu face nici o deosebire dacă persoana știe sau nu să citească sau dacă i s'a citit sau nu actul; însăși legea prin art. 1180 cod. civ. atunci când se ocupă de înscrieri constatând o obligație de a plăti o sumă de bani, pentru a înlesni tranzacțiunile unor categorii de persoane cari prin profesiunea lor sunt prezumate că nu știu decât să semneze, le dispensează în mod expres de a scrie înseși actul, sau de a pune în formula „bun și aprobat”. Unde legea a voit să facă distincțiune a spus-o în mod categoric prin disp. art. 865 cod. civ., interzicând persoanelor care nu știu sau nu pot citi să facă testamente sub formă mistică.

„Ori, aceste dispozițiuni sunt speciale testamentelor și nu se pot întinde prin analogie și la actele sub semnătură privată propriu zise, a căror regulamentare este pusă sub cap. general despre proba obligațiunilor (cap. IX titlu III).

„Rațiunea legiuitorului când a edictat în felul mai sus arătat, reese din prezumția, că, cei ce nu știu sau nu pot citi sau numai semnă, vor urmă îndemnul celei mai elementare prudențe de a lua cunoștință de cuprinsul actului înainte de a-l semnă prin citirea lui de către o persoană de încredere, ci căce s'a și în întâmplat în speșă.

„Astfel fiind, actul sub semnătură privată semnat de o persoană care nu știe să citească, face credință contra sa și a moștenitorilor săi, afară de cazul când s'ar face dovada că semnătura i-a fost surprinsă prin fraudă, ci căce în speșă nu s'a încercat a se dovedi.

„Deci atât tribunalul Covurlui, cât și Curtea de apel din Galați, au respins acțiunea prin violarea art. 28 legea autentificării actelor art. 1176, 1177 și 1180 cod. civ., interpretând aceste texte în mod eronat”.

Având în vedere deciziunea atacată cu recurs, din care rezultă că Ștefan Colacea, azi defunct și reprezentat în recurs prin copiii săi minori aflați sub tutela soției sale Teodora Colacea a intentat acțiune contra intimatelor Janeta Vârvoreanu și Natalia Teodorescu, ca tutoare a minorilor rămași de pe urma defunctului St. G. Teodorescu, cerând să se constate judecătorește, că este proprietarul imobilului din Galați, str. Hagi-Stoian no. 7 bis prin cumpărare dela defuncta Chiriachița Gh. Caramfil, prin actul sub

semnătură privată din 28 Iunie 1922, scris de altă mână, dar semnat de defunctă și să fie obligate intimatatele care dețin imobilul, să-l lase în proprietatea și stăpânirea sa.

Că față de această acțiune, Janeta Vârvoreanu a cerut în apărare, prin acțiunea reconvențională, să se constate că actul sub semnătură privată din 28 Iunie 1922, este fără valoare juridică și ca urmare, să se anuleze transcriptiunea făcută în registrul de transmisiuni al Tribunalului Covurlui la no. 2056 din 1923.

Că, Trib. Covurlui secția II-a, prin sentința no. 575 bis din 1925, a respins ca nefondată acțiunea lui Ștefan Colacea și a admis acțiunea reconvențională a Janetei Vârvoreanu, declarând nul și fără valoare actul de vânzare sub semnătură privată, transcris la Tribunalul sub no. 2056 din 1923, anulând tot odată și transcriptiunea acestui act; că, sentința Tribunalului, a fost confirmată în apel de Curtea din Galați s. I-a.

Că, în urma recursului făcut de Teodora Colacea, în contra deciziunii instanței de apel, Inalta Curte prin decizia no. 1031 a respins motivul II de casare, rămânând astfel definitivă constatarea că defuncta Chiriachița Caramfil nu știa carte și putea scrie, în mod mecanic, numai numele ei.

Că, în ce privește motivul I de casare, ivindu-se divergență, afacerea a fost trimisă complectului prevăzut de art. 15 din legea organică, așa că Inalta Curte este chemată a rezolva astăzi chestiunea de drept, dacă față de disp. art. 1176, 1177, 1180 și 1185 cod. civ., cum și față de disp. art. 28 din legea autentificării actelor, persoana nu știe să citească nici să scrie, ci numai să semneze în mod mecanic numele ei, se poate obliga prin act sub semnătură privată de o valoare mai mare de 150 lei.

Având în vedere că în această privință instanța de fond motivează că art. 28 din legea autentificării actelor, dispune că neștiutorii de carte nu se pot obliga în mod autentic peste 150 lei; că, în categoria neștiutorilor de carte intră totți aceia ce nu știu a scrie și citi, fie că semnează prin sigiliu sau prin punere de deget, fie că semnează în mod mecanic, suficient este că se găesc în imposibilitate să ia cunoștință de actul ce au semnat, așa că, actul emanat dela Chiriachița Caramfil fiind necontestat că are o valoare mai mare de 150 lei, este nul.

Considerând că, din textul art. 16 și 18 al legii autentificării actelor rezultă, în adevăr, că neștiutorii de carte și cari subscriu prin punere de deget sau aplicare de sigiliu, nu se pot obliga decât prin act autentic, dacă valoarea excede 150 lei.

Considerând că prin edictarea acestor dispozițiuni, legea din 1896, a urmărit—cum de altfel se arată în prima și a doua expunere de motive, care o însoțește—pe de o parte, a împlini o lacună a codului civil, care nu s'a ocupat de modul de a se obliga cei ce nu știu carte, iar pe de altă parte, a voit a înălțura nesiguranța ce domnea în tranzacțiunile încheiate de această categorie de persoane, punându-le astfel la adăpost de consecințele obligațiunilor, luate prin acte, al căror conținut nu erau în măsură a-l cunoaște.

Că, dar aceste considerațiuni cari au prezidat la întocmirea legii, justificând necesitatea că actele neștiutorilor de carte să fie supuse formelor autentice când valoarea lor depășește 150 lei, urmează că față de cele ce preced, în categoria neștiutorilor de

carte, și cari semnează prin punere de deget sau stampilă, intră, desigur și cei cari semnează în mod mecanic, fiindcă și aceștia se găsesc în imposibilitate de a cunoaște cuprinsul actului.

Că, așa fiind, și cum în speță este constant că defuncta Chiriachța Caramfil nu știa scrie nici citi și că actul sub semnătură privată din 28 Iunie 1922, prin care a vândut imobilul său din Galați str. Hagi-Stoian no. 7 bis (act de o valoare mai mare de 150 lei), l'a semnat în mod mecanic, urmează că în asemenea împrejurări instanța de fond, bine și legal a decis că acel act este nul și fără valoare, întrucât numita nu se putea obliga decât prin act autentic.

Că, astfel și primul motiv de casare este nefondat, iar întrucât al II-lea motiv a fost respins prin deciziunea no. 1031 din 1928 recursul cată a fi respins ca atare.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge motivul I de casare, etc.

CURTEA DE APEL SECȚIA III BUCUREȘTI

Audiența dela 10 Octombrie 1931

Președenția d-lui ION BOTEZ consilier

Firma Moscu Leibovitz & Moritz Leibovitz

Decizia Comercială 197

Concordat preventiv. Revocarea lui și declararea falimentului. Apel. Suspendarea executării sentinței. Inadmisibilitate. Art. 40 legea concordatului preventiv, art. 42 legea accelerării și art. 944 C. com.

Sentințele declarative de faliment fiind, conform art. 944 C. com., executorii, suspendarea executării lor nu poate fi acordată pe baza art. 42 din legea accelerării care se referă numai la suspendarea hotărârilor executorii provizorii.

Suspendarea executării lor nu se poate acorda nici pe baza, art. 40 din legea concordatului preventiv, deoarece acest text prevede suspendarea numai în cazul când falimentul se declară consecutiv respingerii cererii de concordat iar nu ca o consecință a revocării lui.

Curtea,

Asupra cererei făcută de Soc. în nume colectiv Maren Leibovitz și Moritz Leibovitz, din București, str. Blănari no. 18, cu petiția înreg. la no. 10089 din 28 Septembrie 1931.

Având în vedere că prin această cerere, suszisa Societate, căreia, prin sentința no. 1838 din 1931 a Trib. Ilfov s. I comercială, i s'a revocat concordatul preventiv acordat de acelaș Tribunal prin sentința no. 590 din 1930, solicită, până la judecarea apelului făcut de ea în contra sentinței de revocarea concordatului acestei sentințe.

Având în vedere că numita își întemeiază această cerere pe dispozițiunile art. 42 din legea de accelerarea judecăților și ale art. 40 din legea concordatului preventiv.

Având în vedere că suspendarea sentinței declarative de faliment nu poate fi acordată pe baza dispozițiunilor art. 42 din legea de accelerare, fiindcă sentințele declarative de faliment sunt după art. 944 cod. comercial executorii, iar art. 42 se referă la suspendarea executării hotărârilor cari sunt executorii în mod provizoriu numai.

Că de altfel suspendarea executării unei hotărâri declarative de faliment ar împiedica producerea efectelor, cari, după lege, trebuie să se producă din chiar momentul pronunțării sentinței declarative de către Trib. de comerț, cum

sunt: punerea sigiliilor, declararea și verificarea creanțelor, intrarea în funcțiune a judecătorului sindic, desesizarea falitului, încetarea urmăririlor individuale, suspendarea dobânzilor, ajungerea la scadență a tuturor datorilor, etc.

Având în vedere că suspendarea executării nu poate fi acordată nici pe baza art. 40 din legea concordatului preventiv, fiindcă acest text prevede suspendarea numai în cazul că falimentul se declară consecutiv respingerii cererii de concordat, și în speță, declararea falimentului s'a produs, nu ca consecință a respingerii concordatului, ci a revocării lui.

Că pe considerațiuni de analogie de situațiuni, suszisul text nu-și poate găsi aplicațiunea și în cazul falimentului după revocare, el fiind un text derogator dela regula generală a executării imediate a sentințelor declarative, și ca text derogator nu poate să fie aplicat decât în cazul pentru care a fost stipulat.

Că deci, cererea de suspendare e inadmisibilă și urmează a fi respinsă ca atare.

Pentru aceste motive, Curtea respinge, etc.

(ss) Ion Botez, M. Possa, C. Negoescu.

† C. HAMANGIU

Încă în plină vigoare, preocupat de a-și vedea realizate reformele sale privitoare la organizarea justiției, pentru care avea un adevărat cult și la unificarea legislațiunii, cade răpus de o moarte subită la postul său de cinste și de muncă ca logofăt al Dreptății.

Vestea morții a umplut de consternare și dureri sincere pe toți slujitorii dreptății.

Spirit de inițiativă creatoare, caracter integru, animator neîntrecut în știința dreptului, prototip al omului de muncă încordată, imagina marelui juriconsult va supraviețui încă multă vreme, servind de pildă generațiunilor de azi și de mâine.

În numele revistei „Curierul Judiciar” exprimăm profunda noastră durere și transmitem Doamnei Hamangiu condoleanțele noastre.

„CURIERUL JUDICIAR”.

A apărut în Edit. „Curierul Judiciar” :

CARIERA DE AVOCAT *Indrumări de George P. Nemetescu, Dr. în drept, avocat, însoțită de o Prefață apreciatoare a operei de d-l C. L. Naumescu, președintele Uniunii avocaților. Prețul 80 lei.*

A apărut :

CODUL DE PROCEDURA CIVILĂ ADNOTAT VOL. I. cuprinzând: procedura civilă art. 54—256. Legea accelerării Judecăților 1929 ca doctrine și Jurisprudența Vechiului Regat, provinciilor alipite și streine la zi. expuneri de motive, debateri parlamentare indexe alfabetice, bibliografii, table de materii alfabetice și numerice (640 pag.) de *Const. Gr. C. Zotta D-rd.* în Drept, magistrat R. Sărat. Prețul 400 lei. De vânzare la „Curierul Judiciar”.

Rugăm pe d-nii abonați din provincie a nu aștepta alte invitațiuni, cari sunt costisitoare, sau sosirea în localitate a încasatorilor, și a binevoii să trimită achitarea abonamentului prin mandat poștal, direct la Administratia „Curierul Judiciar”, București, Artei 5, notând pe cotorul mandatului, pentru abonamentul datorat, partida No...